

- Ն. Աստուրեան
- Գ. Գայսէրլեան
- Ն. Տիարեան⁴³

Միութիւնը 1919ին կը հրատարակէ «Իրաւունք» Պարբերականը⁴⁴, որ միայն 4 թիւ կրնայ լոյս տեսնել:

«Հայ Իրաւագէտներու Միութիւն»ը 1920ին կը միանայ «Հայ Երիտասարդ Իրաւագիտաց Ակումբ»ին հետ⁴⁵, որ զատ Միութիւն մ'էր: Այս միութենէն վերջ կը հրատարակուի յատուկ «Օճկան» մը՝ «Օրէնք» անունով⁴⁶:

20. «ԿԱՄՔ» ՕՐԻՈՐԴԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1919)

Երիտասարդական Միութիւն մըն է Պէշիկթաշի «Կամք»ը, զոր կը յիշեն ժամանակ⁴⁷ եւ թէոզիկ⁴⁵, առանց մանրամասնութեանց:

21. ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1922)

Հիմնուած 1922 Մարտին: Նպատակ. «Օրէնքներ խումբ մը կազմել եւ անդամներուն երաժշտական զարգացումին զարկ տալ»:

Գիւանի կազմը.	
Կարապետ Համբարեան	Ատենապետ
Լեւոն Թիւթիւնճեան	Ատենադպիր
Վարչութիւնը.	
Մատթ Լուսինեան	Ատենապետ
Օր. Չանբրեան	Ատենադպիր
Տիրան Զիթճեան	Գանձապահ
Օր. Ա. Յակոբեան	Խորհրդական
Ա. Տէտէան	Խորհրդական

(Ժողովուրդի Չայնը, 1922, թ. 1061):

(Շարունակելի:) Է. ԵՓՐԵՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

⁴² Անդ, թ. 3552:
⁴⁴ Անդ, թ. 3666:
⁴⁵ Անդ, 1920, թ. 3784:
⁴⁶ Ժողովուրդի Չայնը, Կ. Պ. 1921, թ. 842:
⁴⁷ 1919, թ. 3572:
⁴⁸ Ամէն. Տարեց. 1921, էջ 308:

Հ Ե Յ Վ Ա Պ Ե Ն Ք

1. ՓԱՂԵՐԱՅ. Վարդապետ, բարունապետ: Բառս Հ. Աճառեանի ծանօթ է միայն Երեմիայի Բառազրքէն «փաղերեայ» գրչութեամբ: Երեւան կու գայ մասնաւորապէս ժէ. դարուն Բաղէշի Դպրոցի աշակերտներու քով իրրեւ եկեղեցական տիտղոս մեծ Վարդապետի կամ արքեպիսկոպոսի: Աճառեան չէ ստուգարանած: Ինձ կը թուի թէ թարգմանութիւնն է յն. սոււ-թըս, collègue dans les fonctions de prêtre ou de grand-prêtre, որուն իդական ձեւն է συνιέρεια, այն է երիցակից. հոս սոււ-վերածուած է փաղ-, արթս էր-այ. այ կը համարիմ նմանութեամբ փիլիսոփայ, քահանայ, արեղայ վերջաւորութիւններու. եր կարող է նկատուիլ եր-էց կամ յեր-, յունական արմատէն հմմտ. Յերա-պոլիս:

2. ՏԵԼԵՏԻ, Նոնոսի թարգմանիչը տառադարձած է քառիցս տեղիտ. «կրօնից եւ հաճութեան Աստուծոյ տեղիտս կատարել եւ միւստերիոնս հաստատել» (էջ 11 հրտ. Մանանդեանի): Ասկէ ծագած է Գր. Մազիստրոսի տեղիտիւր, յն. թէ՛ տելետի եւ թէ՛ տելեւոտէ՛ Բիւզանդական շրջանին գործածուած է իրրեւ տիտղոս բարձրագոյն եկեղեցականներու: Ժէ. դարուն նոյն Բաղէշի Դպրոցի աշակերտները սիրած են կիրարկել զայն տեղիտ ձեւով: Է. Ն. ԱՅԻՆԵԱՆ

Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ, Գրչանկարներ Պարտիզակ գիւղին: Փարիզ 1950, էջ 720:

Տարիներ յառաջ Գր. Յ. Միւսիւեան լոյս ընծայած էր «Պարտիզակն ու Պարտիզակցիւն» (Գահիրէ, 1938, էջ 983, ուր էջ 823—983՝ «Պարտիզակցիւններու Բառարանը»): Այժմ տարիներ յետոյ Վեր. Ա. Ա. Պետիկեանի առաջիկայ գրութիւնը կու գայ զայն կատարելագործելու եւ ամբողջացնելու: Բայց կանխեմ ըսելու՝ որ այս հրատարակութիւնը աւելի պիտի գնահատուէր եթէ նկատի առնուած ըլլային Պարտիզակի մանրամասն տեղագրութիւնն ու հայ գաղութի պատմութիւնն եւ լեզուն: Սակայն նպատակն եղած է երբեմնի քաղցր տպաւորութիւններու եւ յուշերու վերջիչումն ու ամփոփումը, եւ յարբերութեամբ նոյներու հեղինակը, թէեւ ցանցառ, կը ցանէ քաղաքական, բարոյական եւ կրօնական տեսութիւններ, որոնցմէ մաս մը հաճելի է եւ մաս մըն ալ վիճելի եւ նաեւ

անընդունելի: Ամբողջ գրութիւնը հետաքրքրութեամբ եւ սիրով կը կարդացուի, զի կարելի է մասնաւորապէս լիակատար ծանօթութիւններ քաղել Հայուն կեանքին ու սովորութիւններու նկատմամբ: Ստուգիւ տիտղոսին համապատասխան է բովանդակութիւնը, որուն վրայ գաղափար կազմելու համար, յիշենք քանի մը գլուխներ ու խորագիրներ՝ Պարտիզակ գիւղը (էջ 17), Սեւ հաց (էջ 23), Չարչուն (էջ 71), Օվան (էջ 77), Չաղաքըն ճամբան (էջ 120), Աղբուրին գլուխը (էջ 152), Տօլ ու տաշտ (էջ 159), Չուր եւ դեղ (էջ 172), Վանքը (էջ 179), Ժամուն գանգաղը (էջ 187), Սըլի Մինաս աղան, ինքնայատուկ նկարագիր մը, Առաքեալ եւ Արուսեակ (էջ 235), Ճաթ, Տօնկալի Ս. Սարգիսը — Լագերը, Տուտուն — Մատուռը (էջ 249), Աքաղաղը (էջ 271), Մանարանը (էջ 334), Գեղին հաւատքն ու կրօնքը (էջ 364), Գիւղին երգող հոգին (էջ 354), Գիւղին քաջերը, Պաղտասար Ափօ (էջ 385), Գեղին կնիկ մարդիկը (էջ 401), Հողը (էջ 409), Մանկրթիւն (էջ 468), Դպրոցը (էջ 545—720, պէսպէս դրուագներով աւելցուն): Նկարներ են ասոնք եւ ուրիշներ, որոնք շարան շարան կը ներկայանան ճարպիկ վրձինի յաջող գծերով եւ սրտազբաւ երանդներով: Խնամուած ոճը եւ գեղեցիկ լեզուն արժէք ու թովանք կը ստանան, երբ գիւղին բարբառովն ու աստութիւններով կը համեմուն եւ այսպէս՝ Պարտիզակի բառադանձէնն ու քերականութենէն նշխարներ կը կտակուին ապագայ սերունդին եւ ատաղձ կը մատակարարուի լեզուի ուսումնասիրութեան:

Պարտիզակը, որ հայ ազգին տուած է այնքան նշանաւոր դէմքեր¹, կրնայ հպարտ ըլլալ, որ ունեցած է կարող Չաւակ մը, որ հայաշատ գիւղը կրցած է նկարել իր հարազատութեամբը եւ այն սիրող սրտով:

Այդ ստուար հատորը բով մըն է հայ ազգագրութեան եւ նկարագրի ուսումնասիրութեան համար եւ յուշարձանը գիւղի մը, որուն մէջ «Ոչ մէկ հետք մնացած է հին, բարի օրերէն» (Յուսարբեր, 1952, թ. 93):

Է. Է. ՈՍԿԵԱՆ

¹ Նաեւ՝ նահատակ մը, հմմտ. Կ. քհ. Գրիգորեան, Վկայարանութիւն Յովհաննու Պարտիզակցու եւ պատմութիւն հիմնարկութեան Պարտիզակի եւ չիւնութեան եկեղեցու եւ վարժարանի, Երուսաղէմ 1933, զբախտական մը Է. Ն. Ակիմեանէ, հմմտ. Հանդ. Ամսօրեայ 1933, էջ 736:

ՀԱՅՏԵՐԵՆԻ ՈՒՍՈՒՄԸ ՄԻՒՆԵՏԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ: Մասնաւոր նամակ մը առնելով կու տանք հետեւեալ տեղեկութիւնները:

1951 թ. ամարային կիսամեակէն սկսեալ Հայոց լեզուն կը դասախօսուի Միւնխէնի համալսարանի փիլիսոփայական մասնաճիւղին մէջ: Այդ նպատակով Բաւարիոյ Կրթական Նախարարութիւնը դասախօս հրաւիրած է Դոկտ. Ա. Արեղեան, որ երկար տարիներ նոյն այդ պաշտօնը կատարած է Բերլինի համալսարանին կից Արեւելեան լեզուաց ձեւմարանին եւ նոյն համալսարանի փիլիսոփայական մասնաճիւղին մէջ:

Հայերէնի համար Բաւարիոյ Կրթական Նախարարութեան կողմէ յատկացուած են շարաթական չորս պահ: Կաւանդուին գրարար եւ աշխարհարար: Առաջինին համար որպէս ուղեցոյց եւ օժանդակ ձեռնարկ կը գործածուին Մէյքի Գրարարի քերականութիւնը (յօրինուած գերման, լեզուով) եւ Հ. Թոնեանի «Հատընտիր Ընթերցուածք»ը, այլեւ առանձին մատենագիրներ: Աշխարհարարի համար՝ Դոկտ. Ա. Արեղեանի «Նոր հայերէնի քերականութիւն»ը (յօրինուած գերման. լեզուով) եւ վերջնոյս մաս կազմող «Ընթերցանութեան հատուածներ»ը (արեւելահայ եւ արեւմտահայ հեղինակներ):

Անցեալ երեք կիսամեակներուն հայերէն դասընթացներուն հետեւած են.

1. Պրոֆ. Վիլհելմ Հենդսոներբը, ուսուցչապետ արեւելեան քրիստոնեայ ժողովրդոց բանասիրութեան Միւնխէնի համալսարանին մէջ:
2. Դոկտ. Իւլիուս Ասֆալդ, որ կը պատրաստուի ուսուցչապետութեան պաշտօնի՝ նոյն լեզուներու եւ բանասիրութեան համար:
3. Դոկտ. Հելմութ Հուբարթ, դասախօս դասական լեզուներու:
4. Դոկտ. Բաուէր, պաշտօնեայ Բաւարիոյ պետական մատենադարանին:
5. Դոկտ. Դոմկէ, թարգման եւ պետական պաշտօնեայ:
6. Աստուածարանութեան ուսանող Բին, որ կը պատրաստուի հոգեւոր ասպարէզին համար:
7. Ուսանող Բեխերտ եւ
8. Ուսանող Այլս: Վերջիններս կը պատրաստուին հնդեւրոպական լեզուներու ուսուցչապետութեան պաշտօնի համար: